

Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački
UVOD I HOMILIJA U EUHARISTIJSKOME SLAVLJU
prigodom početka 349. akademske godine (2017./2018.)
Sveučilišta u Zagrebu
Zagrebačka prvostolnica, četvrtak 19. listopada 2017. u 18 sati

U ljepoti početnoga pozdrava Bog nam daruje svoju prisutnost *u ljubavi, milosti i zajedništvu* Duha Svetoga koji nas je večeras okupio i čiju blizinu i prodahnutost zazivamo, ušavši u 349. akademsku godinu Sveučilišta u Zagrebu. Bez pomoći toga Duha za nas vjernike nijedno djelo nema svoj smisao ni puninu, nijedan put ne dopire do cilja.

Subraćo svećenici, braćo i sestre, u ovome je zajedništvu svojim molitvama i pozdravima i naš zagrebački nadbiskup i veliki kancelar Katoličkoga bogoslovnog fakulteta, kardinal Josip Bozanić.

Dragi studenti i studentice, lijepo je ovo iskustvo u kojemu su zajedno s vama u molitvi i ostali članovi sveučilišne obitelji, na čelu s poštovanim gospodinom Rektorom i prorektorima, s cijenjenim dekanima, profesorima i suradnicima te s ostalim osobljem koje omogućuje život i rad ove velike zajednice i važne institucije.

Svatko u njoj ima svoje odgovornosti, službe, povjerene zadaće. No, prije svega drugoga, sveučilišna zajednica živi od nada, snova i čežnja; živi od radosti traženja i darovanih susreta.

Premda postoje okviri u kojima djeluje određena institucija, njezina je vrijednost i ljepota uvijek u oduševljenju ljudi koji ugrađuju sebe, koji se daruju drugima, koji osjećaju da se najbitnije ne može opisati planovima, programima, strategijama; koji osjećaju da je konačno mjerilo nutarnja radost koja se razvija iz povezanosti slobode i istine.

U radosti vjere donesimo pred Gospodina najprije svoje grijeha, opraštajući onima koji su nas povrijedili te čista srca molimo snagu Duha, da bismo živjeli ljepotu obraćenja i prepoznavali što Bog ove godine želi s nama ostvariti i kojim nas putem voditi. Skrušimo se i pokajmo.

HOMILIJA

*Liturgijska čitanja: Mudr 7, 7-10.15-16;
Ps 37(36), 3-6.30-31; Mt 13, 44-52*

1. Braćo i sestre, što smo došli moliti, koga i radi čega zazivati?

Knjiga Mudrosti sačuvala je prepoznati Božji glas iz davnine i podsjetila nas iznova na ono što se lako previdi u suvremenoj užurbanosti, u natjecateljskome duhu sveučilišnoga života, u brigama i ciljevima kratkoga daha; u bodovima, izvješćima, rokovima, ispitima i sjednicama...

Između svega toga struji riječ: „Zavapih i primih duh mudrosti.“ I ta davnina odjednom postane svježa, bliska, stavljajući pred nas razumljivu razdjelnicu; ona postaje komparacijskim čimbenikom, dajući sažetak svih bivših i sadašnjih izazova i nastojanja. Kao da sve stane u tih nekoliko rečenica Knjige Mudrosti.

Na prvome je mjestu riječ: 'pomolih se'. U njoj se odražava odnos prema Bogu, pun pouzdanja. Druga je riječ 'zavapih', u kojoj je vidljiv odnos prema sebi, prema vlastitoj ograničenosti, jer vapaj je odraz prepoznate nemoći. Treća je riječ 'zavoljeh', a tiče se odnosa s drugima, s ozračjem i s vrijednostima koje me okružuju.

2. Ljubav koja razlučuje prepoznaje se u tako suvremenim temama: najprije zaljubljenost u mudrost nasuprot žezlima i prijestoljima, to jest nasuprot zaljubljenosti u moć, ugled i vlast; zatim zavoljenost mudrosti u odnosu prema bogatstvu, zemaljskomu sjaju i prolaznim vrijednostima; i na kraju mudrost koja se voli više od zdravlja i ljepote.

U konačnici, koje to ciljeve susrećemo oko sebe svakoga dana u raznim područjima života, usko povezanima i sa sveučilišnim i sa znanstvenim radom, a da nisu svodivi na: moć, ugled, bogatstvo, zdravlje i ljepotu?

I ne oblikuju li se upravo oko toga ideologije, uvijek jednako stare, pod nekim novim krinkama, s nekim novim imenima, umotane u naizgled učena opravdanja i u posvema iskrivljenu terminologiju?

A mudrost? Odnos prema vječnomu? Nije li to prepušteno romantičarskomu viđenju studiranja, nekomu početnom zanosu koji se brzo umori i rastopi, idealizmu koji ne može izdržati krutost društvenih odnosa?

Pa ipak, ako nema ljubavi i zaljubljenosti u ono što se radi, sve postaje teretom, bez boje i okusa. I sve što se postiže uistinu je poput pijeska i blata, a diplome i titule smiješni privjesci na zidovima ispraznosti.

Zato je važno zastati i ući u istinu triju glagola: *pamolih se, zavapih, zavoljeh*. Oni daruju put u drugome smjeru, u onome u kojemu pijesak postaje zlatom, blato srebrnim brazdama, a najveća ljudska bijeda sjajem neopisivih dragulja. Na kraju toga niza je prepoznatost Boga u čijoj „smo ruci mi i riječi naše sa svim našim razborom i umijećem“ – navijestila je Knjiga Mudrosti.

3. Evanđeoska riječ iznijela je četiri slike sa sličnom razdjelnicom, u napetosti usporedbe koju pročišćuje ljubav.

Najprije dva različita iskustva susreta s dragocjenošću: prvo se odnosi na nekoga čovjeka koji na njivi slučajno pronalazi skriveno blago; drugo iskustvo pronalaska je plod očito dugoga i pripremanoga traženja. No, tim dvama različitim iskustvima zajedničko je kasnije postupanje. Naime, i jedan i drugi čovjek prodaju što imaju, da bi mogli posjedovati otkrivenu, nađenu dragocjenost.

Ove Isusove usporedbe mogu iznenaditi. Nije li Božje kraljevstvo dar; dakle bez zasluge? Čemu onda slika kupovanja polja ili bisera? Nije li dovoljno pronalaženje koje iznenada obogaćuje život tih ljudi?

Isusu je očito stalo povezivanje Božjega dara, milosti, i odgovornosti čovjeka. U prvome slučaju vrijednost koju je čovjek našao na polju uvelike nadilazi vrijednost koju ulaže. Čini se to dobrim poslovnim potezom koji donosi zaradu. U drugome slučaju materijalna je vrijednost istaknuta, ali je važnija čuvstvena vrijednost. Trgovcu je stalo baš do toga bisera i za njega je to neusporedivo vrijednije od svega drugoga. Nadiđeno je pitanje zarade i dodatno otvoreno pitanje smisla.

Prodajući sve ova dvojica pokazuju pravu vrijednost. Ono što se dobije bez ulaganja izgleda bezvrijednim, samo po sebi razumljivim. Ono pak što se kupuje nalazi se u opasnosti da bude smatramo posvema nečijim vlasništvom. Zato kroz prisposode struji poveznica dara.

Božje kraljevstvo zahtijeva zauzetost čovjeka, ali ostaje darom koji se prima zahvalno i s divljenjem. Razumljivo je da se i u nama budi pitanje: Što smo spremni uložiti u kraljevstvo; koliko je susret s Božjim darom promijenio i mijenja moj život; koliko biser vjere utječe na odluke, na ponašanje, na odnose? Taj je biser doveo do razlučivanja.

4. Treća je slika ona o uhvaćenim ribama u mreži. Ribe su svakovrsne, jer mreža Kraljevstva zahvaća širokim obuhvatom, ali je ponovno potrebno razlučivanje dobrog od lošega. Nerijetko smo zbunjeni događanjima u povijesti, u našoj svakidašnjici, uključujući i Crkvu. Njoj se može pripadati srcem, nesebično i oduševljeno, ali se i u njoj može težiti za nečim što je daleko od Boga i njegova kraljevstva.

Isus tri slike primjenjuje donoseći četvrtu sliku o domaćinu koji iz riznice iznosi novo i staro. U toj su riznici skupljena bogatstva, razlučeno dobro od lošega, vrjednovano ponajprije ljubavlju i radošću. Isus spominje svakoga pismoznanca koji je upućen u nebesko kraljevstvo.

Istinski učen čovjek, prihvaćajući novost evanđelja, prepoznaje vrijednost onoga što mu prethodi, čega je evanđelje ispunjenje. Ta cjelina vrijednosti staroga i novoga donosi radost.

5. Vidimo da se četiri Isusove slike tiču svakoga od nas kršćana, ali dobro sažimaju poučavanje i učenje, znanstveno istraživanje i odnos prema spoznajama.

Naime, znamo da se otkrića u području znanosti nekada dogode neočekivano, putovima koji nisu predviđani. Postoje i ona spoznajna otkrića kojima su prethodile dugotrajne pripreme, postavljeni temelji i uvjeti. No, ona su i dalje 'otkrića', to jest prepoznavanje nečega što nas nadilazi, što je Gospodin u svojoj providnosti Stvaranja darovao čovjeku. Njih možemo samo *otkrivati*; pomicati razne pokrove koji nam daju vidjeti slojeve otajstva života. To je ono što se ne može kupiti niti do kraja posjedovati. I baš zato pobuđuje poniznost.

Osim toga, mnogovrsnost riba slika je širine znanja kojim se bavi sveučilište. Toliko je puta istaknuto da se u latinskome imenu 'universitas', i u puno drugih jezika koji su preuzeli to ime, naglašava usmjerenost prema jednomu: *uni-versitas*. No, čini se

da upravo taj 'unum' često u sadašnjosti nije vidljiv. Hrvatsko ime 'sve-učilište' smjera pak na širinu.

6. Poslanje sveučilišta jest zahvaćanje puno područja, tako da bi ga možda primjerenije u sadašnjim okolnostima bilo zvati 'pluri-versitas' ili – kako neki spominju – 'multi-versitas'. No, znamo da je važan 'unum' koji kao da smo zanemarili ili izgubili. Taj *unum* je kriterij razlučivanja, odlučivanja, prepoznavanja vrijednosti koja ispunja radošću, bilo novoga bilo staroga.

Isus bogatomu mladiću koji ga pita o vječnome životu kaže: *Jedno ti nedostaje*. Prispodobe pokazuje da je ljudima stalo do jednoga i da se od toga jednoga polazi u razumijevanju svega. Do toga *jednoga* se dolazi mudrošću; za to *jedno* molimo svjetlo Božjega Duha, jer je u njemu izvor ljubavi. Samo ljubav ispravno razlučuje; samo ljubav povezuje staro i novo; samo ona spaja tristo četrdeset devet godina u cjelinu pred kojom i naš naraštaj treba osjetiti zahvalnost i odgovornost.

U svijetu koji ne može živjeti samo na logici tržišta, sveučilište ima važno mjesto. Snaga tržišta i vas, dragi mladi, priprema da budete prolazna vrijednost koja se prodaje i kupuje; ona vam nudi prividnu veličinu i važnost, ali vas odvraća od *jednoga* – da razlučujete snagom ljubavi. Lijepo je poznavati različita polja, u doslovnome i metaforičkome značenju, ali ne zaboravite svoje polje i vrijednost na njemu. Jedino ona raduje.

7. Gledajući vrijednost staroga i novoga, otkrivamo da je sveučilište živjelo i može istinski živjeti, ako čuva svoju životnu snagu, prisutnu: u čežnji za istinom i mudrošću, u širini pogleda, u snazi razlučivanja, u susretanju i prevladavanju zaprjeka, u brižnome odnosu učitelja i učenika, profesora i studenta.

Time sveučilište ujedno živi mimo postulata suvremenih društvenih gibanja. I baš je to mogućnost razvijanja sveučilišne proročke prisutnosti koja je također uvelike zatamljena; proročke svježine koja je potrebna i našoj domovini.

Ona je u vama, dragi mladi. Ali, ona je proročka. Zahtijeva neobjašnjivu zaljubljenost u istinu i dobro i često ju treba tražiti u smjeru suprotnom od ponuđenoga.

Zato zazivamo Duha Svetoga, ponajprije da bismo radosno povezali ono što naša suvremenost tako očito želi razdvojiti; da bismo povezali svoju vjeru i spoznaje raznih disciplina. Pred svakom spoznajom i djelića istine kršćanin je radostan. Jer, znanost nam pokazuje čudesne putove *kako* se događaju neke pojave, što je moguće vidjeti, raščlanjivati, mjeriti, dovesti u suodnose u stvorenome svijetu, ali ne daje odgovor na konačni 'zašto'. To nije njezina svrha ni poslanje. Znanost otvara otajstvu, njegova je saveznica, a ne neprijateljica.

Taj odgovor na konačni 'zašto' živi u vjeri, u biseru u kojemu se odražava Bog. Vjera jest dar, ali dar koji treba tražiti i za njim čeznuti. On daje iskru ljubavi koja nije do kraja mjerljiva ni opisiva ni protumačiva. Zato se radujemo svakoj spoznaji, jer u svaku od njih utkan je odsjaj istoga Bisera.

I na kraju, dragi studenti i studentice, žarko osjećam potrebu reći vam i to da ne mislite da se polje s biserom nalazi daleko. Tražite ga u Hrvatskoj. Druga će vam polja izgledati ljepša, bogatija, privlačnija; znam da ćete biti razočarani što je na mnogim hrvatskim poljima zapuštenost, korov i neprohodno grmlje, i doslovno i preneseno, ali vama je dano da ispod pijeska, kamena i blata, štoviše – u njima, pronađete sjaj s kojim ništa nije mjerljivo.

U svakoj životnoj prilici, pred svakom poteškoćom, pamtite mudrost staroga koja nas je dovela do spoznanja novosti Božje ljubavi u Isusu Kristu: *Pomolih se, zavapih, zavoljeh...* Gospodina, ljude, domovinu, Sveučilište. *Pomolih se, zavapih, zavoljeh...*

Amen.